

Podliehá obchodný cestujúci penzijnému poisteniu alebo je povinný platiť daň z obratu.

Dr. E. Weiss (Bratislava).

Ačkoľvek nechcem preceniť záujmy hospodárske nad inými, predsa musíme uznať, že právom sa upravuje predovšetkým náš život hospodársky a len v nepatrnej miere život kultúrny. Tento náš život kultúrny sa vyčerpáva menovite v činnosti vedeckej a umeleckej a právo ponecháva týmto ľudským činnostiam skoro úplne voľné pole pôsobnosti. Docela ináč sa má vec ohľadom nášho hospodárskeho života, kde právo kladie určité medze jednaniam jednotlivcov, ktoré prekročiť nemôžu, a takto ačkoľvek zdanlive brzdí, vlastne teprve umožní hospodársky vývoj ľudstva, ponevác zamedzuje anarchiu. Právo konajúc takúto funkciu, musí byť nutne formálnym, ba niekedy až formalistickým a práve pre túto svoju vlastnosť je vystavené prudkým útokom neprávnikov. Rozborom v nadpise uvedeného prípadu mienim ukazať, že keď právu táto jeho vlastnosť schádza a operuje pojmami vzatými z iných oborov spoločenských vied, nie je právom dokonalým a nemôže dobre plniť svoje úkoly.

Dani z obratu podliehajú podľa zákona o dani z obratu podnikatelia. Penzijné poistenie sa vzťahuje na zamestnancov, tedy osoby, ktoré sa nachádzajú v služobnom pomere. Jestli tedy niekto platí daň z obratu, je pojmove vylúčené, aby podliehal penzijnému poisteniu súkromných zamestnancov a naopak. Právnik iné stanovisko zaujať nemôže. Iného názoru sú ale naše správne úrady, keďže si dovoľím nazvať Všeobecný penzijný ústav úradom, ačkoľvek sa od úradov vo vlastnom slova smysle nesporne v niektorých ohľadoch líši. — Zemská úradovňa Všeobecného penzijného ústavu v Bratislave na pokyn Prahy poistí všetkých obchodných cestujúcich a agentov bez ohľadu na obsah smlúv, ktorými je ich pomer s firmami nimi zastupenými upravený. — kvalifikuje ich tedy všetkých za z a m e s t n a n c o v. — Nehľadiac teraz na to, naše finančné úrady predpisujú tým istým osobám daň z obratu a daň zárobkovú, daň tedy, ktorá obfažuje jedine osoby s a m o s t a t n e h o s p o d a r i a c e. Pri tomto stave vecí nutne si musíme klásť otázku, komu sa to musí pričítať, či nedokonalej zákonodarnej technike, alebo nesprávnemu výkladu bezvadného zákona? Obom.

Spomenuté zákony vychádzajú z toho, že každá osoba, ktorá sa zabýva zárobkovou činnosťou, je buď zamestnancom, alebo podnikateľom; (z širokého kruhu zamestnancov menovite tiež robotníkov, mám ovšem na mysli len súkromných zamestnancov dl'a zákona o penz. poistení súkr. zamestnancov). Keď tento protiklad je bezvadný, stačí definovať jeden z oboch pojmov a definícia druhého vyplýva nám potom samo sebou

a contrario. Jestli ale tieto dva pojmy ačkol'vek sa dopĺňujú tak, že tertium non datur, sú definované od seba nezávisle; nutne sa musí vyskytnúť prípad, ktorý nespadá ani pod jednu, ani pod druhú definíciu.

Vidíme tedy, že spomenuté dva zákony po stránke zákonodárne-technickej samy o sebe zavrávajú príčinu k úvahám. Túto medzeru by praxe ovšem nutne vyplnila a nesúlad urovnala. Nesmieme ale pustiť s očí, že ide o zákony správne k aplikácii, ktorých sú povolané administratívne úrady, z ktorých hlavne nižšie následkom presprilíšného úsilia dobre slúžiť svojmu zamestnateľovi — štátu — dajú sa strhávať k jednostrannému výkladu zákona. Finančné úrady predpisovali daň z obratu všetkým obchodným agentom a tu je chvalitebné, že ministerstvo financií vydalo potom výnosom čis. 5982/412/22 na všetky finančné úrady II. stol. následujúcu instrukciu: ministerstvu financií dochádzajú sťažnosti o tom, že niektoré finančné úrady vyberajú daň z obratu, resp. daň z pracovných výkonov od obchodných agentov tiež v takom prípade, kde ide viditeľne o pomer služobný a odôvodňujú svoje stanovisko s tým, že menovaní poplatníci nepracujú za fixný plat, ale za províziu. Ministerstvo financií preto upozorňuje, že ačkol'vek za obchodných agentov sa označujú obyčajne aj osoby, ktoré stoja v pomere služobnom, avšak podliehajú dani z obratu statkov a pracovných výkonov podľa § 6 tohoto zákona len také osoby, ktoré sa zabývajú sprostredkovaním obchodov ako samostatnou živnosťou. Či ide o samostatnú podnikateľskú činnosť, alebo o pomer služobný, môže byť určené len od prípadu k prípadu podľa smluvných ustanovení. Tá okolnosť, že niekto pracuje za províziu a nie za fixný plat, nevylučuje pomer služobný.

Na veci sa mnoho ani po tejto instrukcii nezmenilo a tak musel sa s našou otázkou na sťažnosť poplatníkov, resp. poistencov opätovne zabývať Najvyšší správny súd.

V svojom rozhodnutí zo dňa 3. okt. 1924 vychádza z ustanovení občianskeho zákonníka o smlúve služobnej. Prehlásil, že podľa týchto ustanovení podstatné znaky služobnej smlúvy a služobného pomeru sú na jednej strane povinnosť práce služby konať a na druhej strane povinnosť poskytnúť odmenu.

Používajúc to na prípad cestujúceho na províziu, musí byť dl'a toho, aby sa mohlo hovoriť o služobnom pomere v každom jednotlivom prípade určené, že dotýčny stojí voči firme v určitom pomere podriadenosti a je jej príkazmi viazaný. Je povinný navštevovať v určitých dobách určité miesta, alebo osoby, uzavierať obchody s osobami firmou predom označenými a príkazom firmy sa vždy podrobiť. — Chýbajú-li uvedené kritéria, nie sú dané podľa názoru Najvyššieho správneho súdu podmienky služobného pomeru.

Smiem-li si dovoliť posudzovať tento judikát, musím konštatovať, že ona väčšia, alebo menšia voľnosť poľažne podriadenosť pri uzavieraní obchodov je len rozdielom kvantitatívnym a nie kvalitatívnym, práve tak ako i generálny riaditeľ i jej

pisárka sú zamestnancami, ačkol'vek prvý jedná vo väčšine prípadov cel'kom voľne, kým voľnosť jednania druhej sa vyčerpáva v určení šírky dopisového margu.

Z docela iného hľadiska liší Najvyšší správny súd medzi samostatným a nesamostatným sprostredkovateľom v rozhodnutí čís. 10896/1923. Tu prehlasuje, že k pojmu podnikateľstva sa nutne vyžaduje, aby podnikateľ niesol riziko pri obchodoch nimi uzavretých.

Toto kritérium je nepochybne správnejšie, ako predtým uvedené, avšak ešte vždy nedostačujúce. Vyššie zdanenie činnosti podnikateľskej má svoj dôvod v zvláštnom podnikateľskom zisku, ktorého zamestnanec nikdy nedocieli

Obchodný cestujúci, ktorý cestuje na províziu podielu na zisku podniku, tedy podnikateľského zisku nemá. A tu ten, ktorý vedľa toho je ešte nútený prevziať čiastku ztráty pohľadávok firmy, má podliehať intenzívnejšiemu podnikateľskému zdaneniu, ako ten, ktorý tohoto rizika nenesie?

Takto ani judikature Najvyššieho správneho súdu sa nepodarilo vyplniť zákonné medzere.

Naše súkromné právo liší medzi smlúvou služobnou a smlúvou o dielo, zariaďujúc obe do kategórie smlúv námezdných. Toto lišenie prevzaté z práva rímskeho — *locatio conductio operarum* a *locatio conductio operis* — je hlboko založené a zkúmateľi podstatu podnikateľskej činnosti, je ona vlastne hromadným uzavieraním smlúv v dielo. — A ponevác rozdiel medzi týmito dvoma odrudami námezdnej smlúvy sa v právnickej svete i v praxi dostatečne vykryštalizoval, myslím, že na tomto čiste právnickom podklade by bolo možné rozriešiť i v tomto článku prejednávaný prípad.

Živnostenská svoboda.

Dr. Stanislav Režný (Praha).

Hnutí liberální ve svě snaze o vydobytí občanských svobod usilovalo zejména pro obor podnikání hospodářského o uplatnění zásady živnostenské svobody. Živnostenskou svobodou rozumíme stručně takové zřízení, kde každý občan může provozovati jakékoliv živnosti způsobem, jaký uzná pro sebe za nejlepší, bez jakéhokoliv omezování, předpokládajíc ovšem, že činnost jeho nesměruje *contra legem et bonos mores*; stačí pouze, když v zájmu evidence oznámí příslušnému úřadu započeti event. důležité změny v provozu své živnosti, při čemž úřad vůbec na něm nežádá průkaz nějaké kvalifikace, tím méně aby snad směl kdo v živnost nastoupiti teprve po úředním povolení vázaném na splnění řady různých podmínek. Pouze několik málo živností (na př. lékárny, výroba a prodej jedů, zbrani atd.) sluší z důvodů zájmů veřejných vázati na koncesi. Účel svobody živnostenské je velmi jasný: nechati každého, kdo má chuť, schopnosti a příležitost, vytvořiti v životě hospodářském co nejvíce a nejlépe dovede, v jeho práci a úsilí mu nebrániti a odstraniti tak produktivnímu podnikání, které je tvůrcem všeho blahobytu, všechny překážky z cesty vedoucí k hospodářskému rozvoji a pokroku.